

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Кафедра теорії та історії держави і права (далі — ТІДП) була створена відповідно до наказу ректора ДонНУ 7 березня 2012 року. Саме цей акт юридично закріпив остаточний варіант розподілу навчальних дисциплін між кафедрами економіко-правового факультету. При цьому важливо зазначити, що насправді історія нашої кафедри (без прив'язки до її назви) сягає у 1991 рік, коли почався славетний шлях кафедри державно-правових дисциплін. Така широка назва на той момент була виправдана необхідністю поєднання в межах одного структурного підрозділу таких різнопланових дисциплін як історія України та адміністративне право, як інформаційно-пошукові правові системи і теорія держави та права, як політологія та римське право. Кафедра довгі роки свого існування функціонувала у складі трьох секцій — історичної, теоретичної та адміністративної. У різні роки їх очолювали відповідно — В.А. Рибалко (на сьогодні — О.В. Щербініна), К.С. Хахуліна (зараз — В.А. Малига), Н.Є. Косач.

Таке, на перший погляд, незвичне поєднання забезпечувалося високим рівнем узгодженості програм історико-теоретичних дисциплін, їх належною прив'язкою до галузевих дисциплін; постійним прагненням зацікавити студентів вивченням адміністративного права.

З моменту заснування кафедри державно-правових дисциплін очолював проф. О.О. Чувпило (9.06.1936–27.11.2006 рр.), який довгі роки викладав адміністративне право. З його легкої руки тою самою справою зайнялися Н.Є. Косач та М.В. Удод, яких сміливо можна назвати учнями та послідовниками Олександра Олександровича. Цю тезу підтверджує і той факт, що активними зусиллями М.В. Удода на факультеті засновано стипендію імені О.О. Чувпила для найкращих студентів. Крім того, в пам'ять про цю гідну людину створено аудиторію його імені, де зберігаються його світлини та міститься інформація про його життєвий шлях з тим, аби молоде покоління, якому, на жаль, не довелося поспілкуватися з професором, могло дізнатися найважливіші факти біографії вченого.

Зокрема, доктор юридичних наук, проф. О.О. Чувпило з 1993 року займався організацією впровадження інформаційних технологій у викладанні дисциплін на економіко-правовому факультеті ДонНУ. Він брав участь в організації практичного використання всіх поколінь комп'ютерів — 286, 386, 486, Pentium1, комп'ютерів найсучасніших моделей і систем дистанційного навчання європейського рівня. Проведені ним ділові зустрічі та наради з працівниками обласної прокуратури, обласного суду Донецької області, районних прокуратур і судів, юрисконсультами органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій дозволили сформулювати основні вимоги до знань і вмінь для випускників спеціальності «Правознавство» у сфері інформаційних технологій. О.О. Чувпило був одним з авторів курсів «Інформаційні технології в юридичній діяльності» та «Інформаційно-пошукові системи», що викладалися на економіко-правовому факультеті.

Через проблеми зі здоров'ям О.О. Чувпило пішов з посади завідувача кафедрою ДПД у 2003 році. Саме тоді це місце посіла випускниця нашого факультету, к.ю.н., доц. В.А. Малига.

Колектив кафедри ДПД за своєю науковою темою в різні роки (починаючи з 2003 року) видав кілька монографій. Зокрема, вийшли в світ роботи Н.Є. Косач «Правовое

регулирование совместной хозяйственной деятельности», М.А. Панфьорової «Південно-східна Україна наприкінці XVIII–в першій половині XIX ст.», І.І. Лещенко «Политика США в отношении Чехословакии в 1948–1969 гг.», М.В. Удода «Організаційно-правові засади забезпечення пожежної безпеки в Україні», О.В. Щербініної «Іноземні капітали у вугільній та металургійній промисловості Донбасу і Придніпров'я (1861–1914)» та «Деловая элита Донбасса XIX–нач. XX вв.», «Иностранные инвестиции в промышленности Донбасса: история, статистика, проблемы современного развития» у співавт., О.М. Синкової «Підзвітність в органах виконавчої влади: організаційно-правові аспекти», Н.О. Славової «Господарсько-правовий статус кредитних спілок», Т.В. Михайліної «Кримінальна відповідальність за створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут».

Підручники та навчальні посібники, видані викладачами кафедри, надають неоціненну допомогу студентам у навчальному процесі. По-перше, це фундаментальний підручник з господарського права за загальною редакцією акад. В.К. Мамутова, у написанні якого брали участь викладачі кафедри доценти К.С. Хахуліна і В.А. Малига; витримали кілька перевидань навчальні посібники з грифом МОН України «Теория государства и права в схемах и определениях» (авт. — В.А. Малига, І.В. Стаднік, К.С. Хахуліна), а у 2011 році даний посібник вийшов українською мовою, «Адміністративне право України» (авт. Н.Є. Косач, А.Є. Краковська, О.О. Чувпило), «История государства и права зарубежных стран», «История учений о государстве и праве» (авт. І.І. Лещенко), курс лекцій з римського права (авт. В.С. Лещенко), навчальний посібник «Історія держави і права України» (авт. Л.О. Крутова, В.А. Рибалко). За останні роки видані з грифом МОНУ підручник «Господарське право» (в написанні брала участь доцент В.А. Малига, підручник витримав два перевидання), навчальний посібник «Правові основи справочинства в державному управлінні» (один зі співавторів — доц. М.В. Удод). Доцентом І.І. Лещенко видано «Практикум з історії держави та права зарубіжних країн». Доц. Л.О. Крутова та доц. В.А. Рибалко у 2012 році видали курс лекцій «Історія держави і права України».

До того ж, за період з 2002 року були захищені наступні кандидатські дисертації: аспірантом Д.Е. Федорчуком за спеціальністю 12.00.04 на тему «Режим прямого иностранного инвестирования (сравнительно-правовое исследование)», ст. викладачем М.В. Удодом за спеціальністю 12.00.07 на тему «Адміністративно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки в Україні», аспіранткою Н.В. Трофуненко — «Господарсько-правове забезпечення якості будівельних робіт», ст. викладачем К.Д. Хачук — «Організаційно-господарські повноваження органів місцевого самоврядування», ст. викладачем Н.О. Бардашевич — «Господарсько-правове забезпечення діяльності релігійних організацій», ст. викладачем Т.В. Михайліною — «Кримінальна відповідальність за створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут», а також доцентом О.М. Синковою — докторська дисертація на тему «Підзвітність в системі органів виконавчої влади: організаційно-правові проблеми». У 2013 році сталася ще одна важлива подія — захистив кандидатську дисертацію асистент В.Ю. Поляков. Зробив він це достроково, до закінчення строку навчання в аспірантурі (науковий керівник — доц. В.А. Малига). Крім того, к.і.н. В.Л. Станкевич пройшла всі необхідні процедури і отримала вчене звання доцента. 3 жовтня 2013 року були обрані

на посади доцентів к.ю.н. Т.В. Михайліна, к.ю.н. К.Д. Хачук, к.ю.н. Н.О. Бардашевич, які активно працюють над тим, аби якнайшвидше отримати звання доцентів.

Навчальний процес на кафедрі у 2013 році забезпечують 19 викладачів, з них 12 кандидатів наук, доценти і старші викладачі, асистенти. Для професорсько-викладацького складу кафедри високий рівень викладання навчальних дисциплін є пріоритетним напрямом в роботі. Лекційні та семінарські заняття проводяться за наступними дисциплінами: к.ю.н., доцентом В.А. Малигою — теорія права і держави, юридична конфліктологія, теорія та практика колізійного права, право власності в Україні; к.ю.н., доцент К.С. Хахуліна викладає теорію права і держави, проблеми теорії права, форма і зміст юридичної практики, основи наукових досліджень; к.і.н. доцент І.І. Лещенко — історія вчень про державу і право, історія держави і права зарубіжних країн; к.і.н., доцент В.С. Лещенко — римське право; В.А. Рибалко — історія України, історія держави і права України; к.і.н., доцент В.Л. Станкевич — політологія, історія вчень про державу і право, історія держави і права зарубіжних країн; к.і.н., доцент О.В. Щербініна — політологія, історія вчень про державу і право, історія держави і права зарубіжних країн; к.і.н., доцент Л.О. Крутова — історія України, історія держави і права України; к.ю.н., доцент кафедри Н.О. Бардашевич — теорія права і держави, римське право, філософія права, верховенство права, теорія справедливості та верховенство права; к.ю.н., доцент кафедри Т.В. Михайліна — основи наукових досліджень, проблеми теорії права, методика оцінки дії права; к.ю.н., доцент кафедри К.Д. Хачук — римське право, основи наукових досліджень, юридична деонтологія, правова компаративістика, правові основи управління та распорядження комунальною власністю; к.ю.н., доцент кафедри А.Є. Краковська — теорія права і держави; к.ю.н., старший викладач Н.О. Славова — філософія права, основи наукових досліджень, юридична деонтологія, правовий статус кредитних спілок; старший викладач І.В. Стаднік — теорія права і держави, проблеми теорії права, філософія права; старший викладач І.Н. Бондаренко — теорія права і держави, проблеми теорії права; асистент кафедри — С.І. Лазько — основи наукових досліджень, юридична деонтологія, як практикуючий нотаріус викладає дисципліни за вибором студентів «Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами» та «Правове регулювання діяльності нотаріату в Україні»; асистент В.Ю. Поляков — історія України, основи наукових досліджень, філософія права, проблеми теорії права; асистент О.О. Перекрестная — зловживання процесуальними правами в господарському судочинстві; асистент Т.М. Черних проводить семінарські заняття з основ наукових досліджень зі студентами-першокурсниками в залі каталогів бібліотеки ДонНУ.

Останнім часом приділяється увага омолодженню кадрового складу кафедри та підвищенню професійного рівня підготовки. Молоді викладачі та аспіранти продовжують роботу над дисертаційними дослідженнями за спеціальністю 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» — А. Биканова, В. Жабський, С. Лазько, О. Перекрестная, А. Симонян (науковий керівник доц. В.А. Малига).

Слід підкреслити, що викладачі кафедри приділяють величезну увагу належній організації наукової роботи зі студентами. Підтвердженням цього факту є наступна статистика: за останні 5 років видано понад 500 наукових статей і тез доповідей на студентських конференціях різних рівнів, підготовлено на Всеукраїнський конкурс наукових студентських робіт з юридичних наук 17 робіт. За означений період студенти отримали понад 50 нагород різного рівня за перемоги та успіхи в науковій діяльності, у т. ч. 9 призових місць за результатами Всеукраїнського конкурсу студентських наукових

робіт (з них один диплом I ступеня, 2 — II ступеня, 6 — III ступеня). Зокрема, в 2013 році диплом III ступеня отримав Саленко Ярослав (4 курс, наук. керівник В.А. Малига). Крім того, кожен рік студенти під керівництвом викладачів кафедри посідають призові місця на Всеукраїнському конкурсі наукових робіт з теорії держави і права України (м. Івано-Франківськ). Наприклад, у 2010 році Набойщикова Олена посіла II місце, а Максименко Ярослав — III місце у секції «Історія держави і права», при цьому Юрушева Ірина — I місце, а Петренко Даниїл — II місце в секції «Теорія держави і права». На рахунку кафедри і перемоги на Всеукраїнських змаганнях з адміністративного права. Зокрема, у 2010 році А. Білоусов та В. Жабський вибороли I місце на таких змаганнях у м. Запоріжжі.

При цьому інтереси студентів не обмежуються суто теоретичними дисциплінами. Наприклад, у 2012 році К. Грігор посіла II місце на I Всеукраїнському конкурсі наукових робіт з корпоративного права.

Слід вказати і на наявність перемог у конкурсному доборі Стипендіальної програми Фонду Віктора Пінчука «Завтра.UA» (у 2010, 2011 р. — В. Жабський, у 2011 р. — І. Юрушева).

Такі результати були досягнуті завдяки індивідуалізованому підходу. Саме він дозволяє студентам усвідомити об'єктивну потребу займатися різними видами дослідницької діяльності, а науковому керівникові — врахувати індивідуальні психологічні особливості характеру, темпераменту особистості студента, визначивши попередньо ступінь готовності студентів до виконання завдань творчого характеру через види діяльності, де максимально можуть розкритися здібності особистості.

У найближчих планах кафедри — видання навчального посібника з юридичної деонтології та колективної монографії (за науковою темою, яку розробляють викладачі кафедри).

На сьогодні кафедра фактично переживає своє друге народження. Виповнився лише рік з моменту реформування та зміни назви. Цей ніби зовні формальний процес ознаменувався серйозними глибинними змінами у підходах до викладання історико-теоретичних дисциплін. Зроблено ще один суттєвий крок задля того, аби надати їх змісту прикладного характеру. Юрист сучасної формації не зможе повноцінно працювати, якщо не матиме базових теоретичних знань, які дозволяють моделювати будь-яку ситуацію, що потребує юридичної оцінки.